

Fyrirverandi bankamaður:

Skuldarsaneringin av Fiskavirking at líkna við sjónleik

Har leikurinn varð skrivaður áðrenn Fiskavirking fór til verka. Eg giti, at Fiskavirking um 1-2 ár fer at biðja um størri skuldarsanering og vil fáa hana. Tá Fiskavirking hevur fingið størri skuldarsanering og politiska trýstið møgulega gerst ov stórt, fer felagið at selja nøkur virki til áhugaðar keyparar. Fiskavirking fer tá at selja øll virkini úr felagnum, uttan virkini á Tvøroyri, Vestmanna, Havn og Runavík. Síðani fara privatpersónar saman við leiðslu í Fiskavirking og Fiskasølu at gera eitt nýtt felag, sum fer at keypa hesi virkini fyri ein lítlan keypspening. Hetta fer at verða gjørt á sama hátt sum við Fiskasøluni, har ognirnar í samráð við kreditorarnar verða seldar yvir eina nátt ella eitt vikuskifti.

Tað er ein fyrirverandi bankamaður, sum sigur hetta við Sosialin. Bláðið hevur áður havt samrøðu við fyrirverandi bankamenn um sethússkuld, Foss-bankan, Elektron, Fiskavirking, Fiskasøluna v.m. Hetta verður so seinasta samrøðan við henda fyrirverandi bankamannin, sum nú flytur av landinum, men hann heldur ikki, at tað verður nakar trupulleiki hjá okkum frammyvir at fáa samrøðu við áðrar fyrirverandi bankamenn, tí teir eru nógvir í tali.

Síðani seinastu samrøðu okkara er nakað hent á teimum økjum, sum vit fyrr hava viðgjørt, m.a. hevur P/f Elektron fingið føroyskan stjóra, sum tú ynskir. Er stríðið um Elektron nú vundið?

– Í fyrstu atløgum, men nýggi stjórin má ikki gloyma, at P/f Elektron kann takka lótinginum fyri, at fyrítøkini vórð livað og síðani, at ávisir nevndarlímur í P/f Elektron bakkaðu kravinum um føroyskan stjóra upp.

Vónandi veit stjórin hetta og fer at leggja hovuðsentin á at menna fyrítøkuna – okkum øllum til frama – og ikki bert reka hana við tí fyrri eyga at tekkjast ávisum partaeigara.

Hevur tú nakrar viðmerkingar til sethússamalið?

– Sethússamalið fær onga munagóða loysn, tí peningastovnarir hava tikið ta (skeivu) avgjörðu stóðu als ikki at avskriva privata skuld. Øvundsjúkan hjá flestu teirra, ið klára at gjalda síni lán (hermillum flestu politikararnir) móti, at onnur fáa eina skuldarsanering forðar fyri, at nøkur munagóð hjálp verður til sethússælgarnar.

Tú ert ein av teimum

nógvu, sum alla tíðina hevur sagt, at Fiskavirking ikki fór at klára seg. Frøir tað teg nú, at Fiskavirking mátti fáa eina skuldarsanering fyri ikki at fara á heysin?

– Eg eri ikki keddur av at hava rætt, men eg eri keddur av at allar loysnir, sum danir og teirra føroysku skutissveinar hava trýst niður yvir okkum síðani 6. oktober 1992, ikki bert eru ónýttar, men eisini beinleiðis forða samfelagnum í at koma á fótur aftur.

Fer Fiskavirking at klára seg aftan á skuldarsaneringina?

– Nei, felagið fer um 1-2 ár at biðja um størri skuldarsanering og vil fáa hana, tí Føroya Banki vil heldur avskriva sínar seinastu krónur í Fiskavirking enn at viðganga, at teir hava verið við til at gera eina ónýttu skipan av hovuðsvinnu okkara.

Tá Fiskavirking hevur fingið størri skuldarsanering og politiska trýstið møgulega gerst ov stórt, fer felagið at selja nøkur virki til áhugaðar keyparar.

Fiskavirking fer tá at selja øll virkini úr felagnum, uttan virkini á Tvøroyri, Vestmanna, Havn, Runavík og møgulega eitt ella í mesta lagi tvey onnur.

Síðani fara privatpersónar, møgulega stjórin og fyrirverandi nevndarformaðurin í Fiskavirking – nú stjórin í Fiskasøluni – saman við nøkrum fám øðrum at gera eitt nýtt felag, sum fer at keypa virkini á Tvøroyri, Vestmanna, Havn og Runavík frá Fiskavirking fyri ein lítlan keypspening.

Hetta fer at verða gjørt á sama hátt sum við Fiskasøluni, har ognirnar í samráð við kreditorarnar verða seldar yvir eina nátt ella eitt vikuskifti.

P/f Fiskavirking fer síðani á heysin og so er bankin sloppin av við tann trupulleikan.

Við nýggjastu hending-

unum innan Fiskasøluna kann tað tó væl hugsast, at nýggja Fiskasølan og/ella Framtaksgrunnurin á ein ella annan hátt fara at yvirtaka Fiskavirking ella virkini.

Hvat grundar tú hesa meting á?

– Tað eru tvær hovuðsgrundgevingar. Tann fyrri er tann, at bankin saman við Fiskasøluni og Figgjargrunninum eiga ein alt ov stóran part av partapeninginum í Fiskavirking og bankin kann tá fáa trupulleikar við bankalógini, sum sigur nakað um, at bankar ikkiugu reka annað virksemi enn bankavirksemi.

Hin hovuðsgrundgevingin er, at jú skjótari Fiskavirking verður avlivað, jú minni møguleiki er fyri, at almenningurin fær kunneleika til ávis viðurskifti í sambandi við stovnanina. Stóðan er tann, at tað í veruleikanum bert er ein partaeigari í Fiskavirking, sum vanlig fólk uppfata sum privat.

Hesin setti nakrar mill. kr. sum partapening í Fiskavirking, men á nevndarfundi í Føroya Banka 21/9-1993 (áðrenn Fiskavirking fór til verka) kemur tað fram, at figgjareftirlitið krevur (s. 170) at bankin skal seta tvey ciffratal av mill. kr. av móti tapi hjá hesum sama partaeigara!! Tað kundi tí verið ógvulega áhugavert at vita hvadani pengarnir til partapeningin komu fram og um tað kanska er soleiðis, at bankarnir læntu viðkomandi partaeigara peningin, samtundis sum figgjareftirlitið krevur at nógvur mill. kr. skulu setast av móti tapi hjá sama partaeigara.

Í somu fundarfrásøgn (s. 168-169) krevur figgjareftirlitið eisini, at alt tranché 2 lánið í Fiskavirking beinangvin verður avsett, umframt at allar partapeningurin og ábyrgdarpeningurin, sum bankin sjálvur hevur sett í Fiskavirk-

ing, skal avsetast. Minst til, at hetta hendir, áðrenn Fiskavirking er farið í gongd. Tað vil tí vera ógvulega áhugavert, um bankarnir hava lænt áðurnevnda privata partaeigara í Fiskavirking pengarnar til partapening samtundis sum figgjareftirlitið krevur, at hann skal avsetast.

Skuldarsaneringin av Fiskavirking er tí at líkna við ein sjónleik, har leikurinn varð skrivaður áðrenn Fiskavirking fór til verka, men bankin skyldar eina haldgóða frágreiðing hví altur parta- og ábyrgdarpeningur ikki altur var avskrivaður nú beinangvin og sum figgjareftirlitið kravdi avsett 21/9-1993.

Fundarfrætið er soljóðandi s. 168f)

»Føroya Fiskavirking Føroya Fiskavirking er etableret med ansvarlig kapital på 50 mio. kr. (der endnu ikke er indbetalt), og der skal etableres kassekredit på kr. 37,5 mio. i hver bank. Desuden opereres med låntreacher 1 og 2, hvor låntreacher 1 er favoriseret i forhold til tranché 2 låne. Tranché 1 lån udgør 110 mio. kr. og tranché 2 udgør 230 mio. kr. Føroya Banki har 14 mio. tranché 1 lån og 80 mio. tranché 2 lån.

Efter at have vurderet budgetter og forudsætninger, og efter møde med direktøren og revisor for selskabet, er der 3 hovedforudsætninger, der har givet anledning til overvejelser:

- de budgetterede rationaliseringsgevinster på 35 mio. kr.
 - de budgetterede mængder. Finanstilsynet har udbedt sig flere beregninger. P.T. ligger mængderne 10-20% under det budgetterede
 - de budgetterede priser, der er væsentligt højere end de i dag gældende priser
- Forudsætningerne vedrørende priser og mængder

holder ifølge Finanstilsynet ikke, og der sættes spørgsmålstegn ved den anførte rationaliseringsgevinster på 35 mio. kr. Ud fra disse synspunkter, bør ifølge Finanstilsynet hele tranché 2 lånet hensættes, dvs. en yderligere hensættelse på Føroya Fiskavirking på 60 mio. kr. og derudover 10 mio. kr. på kapitalindskuddet. Generelt udtrykte Finanstilsynet betænkelighed ved den økonomiske struktur i konstruktionen.

Fundarfrætið er skrivað av Gunnar í Lida og allir 3 føroysku nevndarlímurnir: Klæmint Weihe, Svend Krosstein og Vilhelm Johannesen vóru eisini til staðar, umframt m.a. Pauli Ellefsen. Tá figgjareftirlitið setir hesi krøv til P/f Føroya Banka, er lítið hugsandi, at onnur krøv eru sett til P/f Sjóvinnubankan.

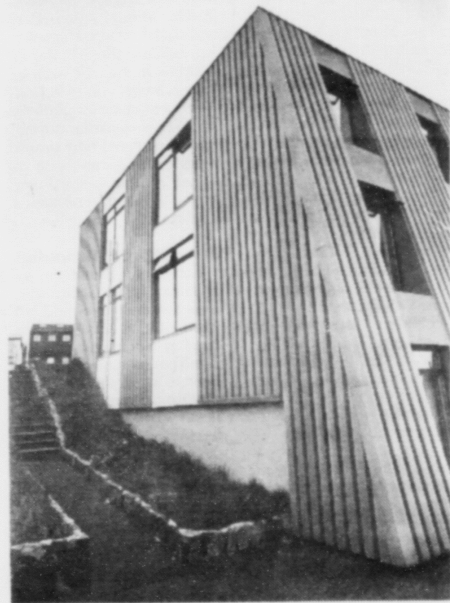
Var tað rætt av Framtaksgrunninum at seta pening í eina nýggja Fiskasølu?

– Eg haldi tað ikki, men henda ílaga hevur sannført meg um, at ætlanin við Framtaksgrunninum frá byrjan av hevur verið at bjarga Fiskasøluni og møgulega seinni Fiskavirking.

Grunnurin kemur tí ikki at hava nakran týðning fyri nýggjar privatar føroyskar fyrítøk og serstakliga ikki tá hann krevur sakførara sín til nevndarformann og ein handilsskúla lærara, ein timburhandlara ella ein dana í nevndina hjá teimum feløgnum, sum fáa jattað lán ella partapening.

Eg ivist stóruga í, at hesir hava fyrítreytir til slíkt.

Eg vænti avgjört heldur ikki, at nakar, ið hevur ætlanir um at fara undir framleiðslu ella menning av fiskaverum torir at søkja Framtaksgrunnin um lán ella partapening og viðleggja virkisætlan, rakstrar-meting, marknaðarupplýsingar v.m., tí grunnurin húsast í sama høli sum nýggja

Fiskasølan og Fiskavirking og sum mugu roknað sum størstu kappingarneytar til ein og hvønn, ið arbeidir við framleiðslu, menning og sølu av fiskadráttum.

Framtaksgrunnurin hevur sett 50 mill. kr. í nýggju Fiskasøluna og hesin peningur er m.a. brúktur til at keypa partabrovini hjá gomlu Fiskasøluni í Fiskavirking.

Keypsprisurin samb. samrøðu við Niels Sørensen í Dimmalætting 15/7-1995 er 1 mill. kr. Hetta eru partabrov, sum smb. Figgjareftirlitinum einki virði hava og tað er tí ófatiligt, at Framtaksgrunnurin blakar 1 mill. kr. út fyri virðisleys partabrov.

Vóni at onkur kannar hetta mál.

Hevur tú eina seinastu heilsan ella ráð, nú tú flytir av landinum?

– Vit síggja dagliga lýsingar um tvingsslssølu av einari rúgvu av sethúss og smb. samrøðu við banka-stjóran í Sosialinum 15/8-1995 fara tvingsslssølurnar at halda fram. Tað er mín inniliga áheitan á allar føroyingar at lata vera við at keypa sethús hjá øðrum á tvingsslssølu ella frá peningastovnunum uttan fyrst at hava tryggjað sær, at eigin áðrenn er fluttur av landinum ella á annan hátt hevur blakað alt frá sær, tí keypa vit heimini undan fólki, sum peningastovnarir møgulega hava ríkið úr húsunum, er kreppan í landinum ikki bert figgjargil, men eisini moralsk og tann kreppan er munandi meira skammiligg fyri okkum enn tann figgjargil, umframt at ta moralsku kreppuna kunnu vit á ongan hátt lasta øðrum fyri at eiga lut í.

jan